

4. PODNIK A JEHO CHARAKTERISTIKA

Podnik je samostatný ekonomicko - právny subjekt, ktorý využíva výrobné činitele na výrobu výrobkov a poskytovanie služieb a považujeme ho za základný článok ekonomickej činnosti. Jeho **primárnu funkciou** je **podnikateľská činnosť**, a preto sa podnik nazýva **podnikateľským subjektom**.

Podnikaním sa rozumie sústavná činnosť vykonávanú samostatne podnikateľom vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť za účelom dosiahnutia zisku. Podstata podnikateľskej činnosti spočíva v tom, že podnik výrobné faktory (vstupy) nakupuje od dodávateľov, ktoré spotrebujete na výrobu výrobkov a služieb (výstupov) a následne ich predáva odberateľom. Prvým autorom, ktorý termín podnikanie zaviedol do literatúry bol Cantillon. Osobitná pozornosť sa venuje podnikaniu v ekonomickej teórii až na prelome 19. a 20. stor. v prácach Schumpetera a Knighta.

Podnikateľ podľa Schumpetera:

- je činiteľom, ktorý inovačnou činnosťou uvádza trhovú ekonomiku do *dynamického pohybu*,
- *hľadá nové výrobné kombinácie*, zdokonalenia v oblasti organizácie odbytu, zavádzajú nové výrobky a technológie, využíva nové zdroje surovín a pod.,
- *je iniciátorom ekonomickej vývoja*, využíva nové ekonomickej príležitosti, ktoré mu poskytuje trhová ekonomika, čím ovplyvňuje existujúcu trhovú rovnováhu.

Schumpeter pokladá za podnikateľov iba tých, ktorí realizujú inovácie vo výrobe a v službách (manažéri, členovia správnych rád, akcionári, zamestnanci). Ostatných pracovníkov, ktorí iba realizujú rutinné podnikové činnosti a nevytvárajú nové výrobné kombinácie, nepokladá za podnikateľov.

Zisk podľa Schumpetera nie je prvotným motívom pre podnikanie, je to len výsledok podnikateľskej činnosti. Motivácia podnikania vychádza z psychologických sklonov, preferencií a predstáv podnikateľa.

Rozvoj podnikania má priamu súvislosť s nedokonalosťou trhu - s medzerami v jeho fungovaní. Podnikateľ sa orientuje na tieto medzery, objavuje v nich svoje ekonomickej príležitosti, ktoré sa snaží efektívne zaplniť, uplatniť sa na trhu. Takto chápané podnikanie si vyžaduje, aby podnikateľ:

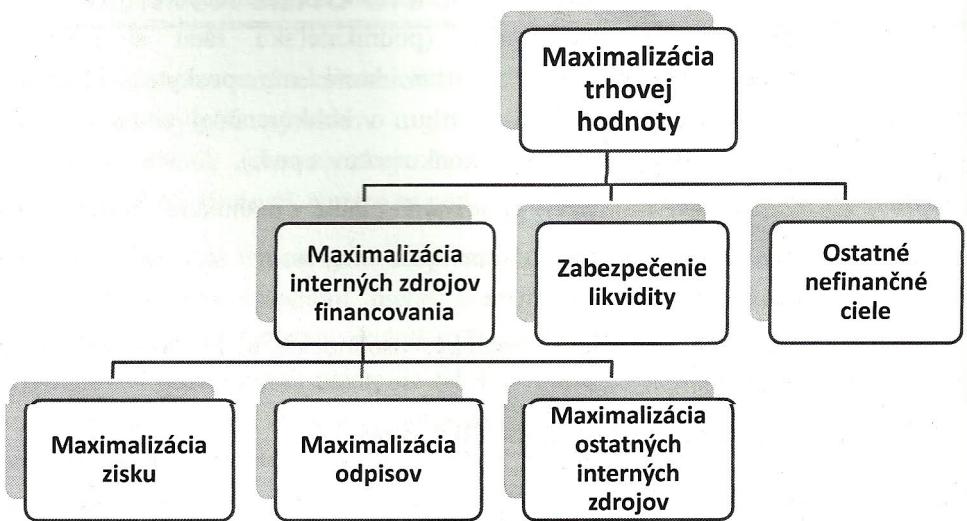
- *poznal ekonomickej príležitosti* súčasného a budúceho trhu a mal ideovú predstavu o ich využití (podnikateľskú ideu si musí overiť prostredníctvom analýzy trhu, ktorá mu poskytne informácie o nenasýtených segmentoch trhu, o konkurenčnej situácii, o cenovej politike najvýznamnejších konkurentov a pod.),
- *poznal právne aspekty podnikania* platné v podnikateľskom prostredí,
- *zvolil správny časový okamih pre vstup na trh* so zreteľom na medzery na trhu a stav konkurencie,
- bol technicky, technologicky, osobnostne a finančne pripravený na podnikateľskú aktivitu,
- mal pripravený podnikateľský zámer.

4.1 Ciele podnikateľskej činnosti

Primárnym cieľom podnikateľskej činnosti podniku je maximalizácia jeho trhovej hodnoty firmy, ktorý zároveň predstavuje rozhodujúci cieľ finančnej politiky podniku. V trhovej hodnote podniku sa totiž prejavuje tak výška dividend vyplácaných akcionárom, ako aj výška zisku ponechávaná na financovanie ďalšieho rozvoja podniku, upevňovanie postavenia podniku na trhu, stabilita jej výsledkov a všeobecný rast goodwillu firmy.

Za alternatívne ciele podniku sú považované:

- maximalizácia tržieb,
- prežitie,
- dosiahnutie uspokojivej miery zisku,
- zabezpečenie hospodárskych, sociálnych a iných potrieb.

Obr. 6 Ciele podniku

Za najdôležitejšie čiastkové finančné ciele podniku spravidla považujeme 3 ciele:

Likviditu – schopnosť premeniť hodnoty na peniaze, ktoré sú najlikvidnejším aktívom. Charakterizuje predpoklady podniku plniť platobné záväzky v budúcnosti. Zabezpečiť likviditu podniku znamená mať takú štruktúru finančných zdrojov, aby jednotlivé majetkové súčasti nadobudli v procese svojho kolobehu peňažnú formu skôr, ako sú splatné záväzky, ktoré príslušné majetkové súčasti finančné kryjú. Likvidita teda zabezpečuje budúcu platobnú schopnosť firmy – podnik má vždy toľko pohotových platobných prostriedkov, aby mohol bežne a načas uhrádzat svoje splatné záväzky. Trvalá platobná schopnosť je nevyhnutnou podmienkou prežitia podniku v trhovej ekonomike, je základom dôvery akcionárov, dodávateľov a veriteľov, základnou črtou dobrej povesti firmy.

Rentabilitu – vyjadruje ziskosť. Podnik je rentabilný, ak dosahuje zisk. Rentabilita je pomer medzi ziskom a kapitálom, ktorý bol potrebný na jeho dosiahnutie.

Stabilitu – schopnosť podniku dlhodobo vytvárať, a napriek stálym zmenám v podmienkach činnosti, udržiavať žiaduci vzťah medzi jednotlivými zložkami

majetku a finančnými zdrojmi ich krycia. Je to vlastne trvalé zabezpečovanie zvolenej úrovne likvidity. Udržiavanie finančnej stability predpokladá pružnosť, schopnosť operatívne reagovať na zmeny v potrebe kapitálu a na zmeny podmienok finančných trhov.

Čiastkové finančné ciele spolu úzko súvisia a navzájom sa ovplyvňujú. Platobná schopnosť z dlhodobejšieho pohľadu môže byť zabezpečená len v prípade, ak podnik má dostatočnú likviditu. To je možné iba vtedy, ak podnik je rentabilný. Bez uvedených predpokladov nie je možná dlhodobá finančná stabilita podniku.

4.2 Faktory vplývajúce na ekonomickej okolie podniku

Ekonomickej okolie – všetky subjekty, orgány a organizácie, s ktorými podnik vo svojej činnosti prichádza do styku. Všetky články tohto ekonomickejho okolia vo svojom správaní determinujú 2 navzájom prepojené faktory:

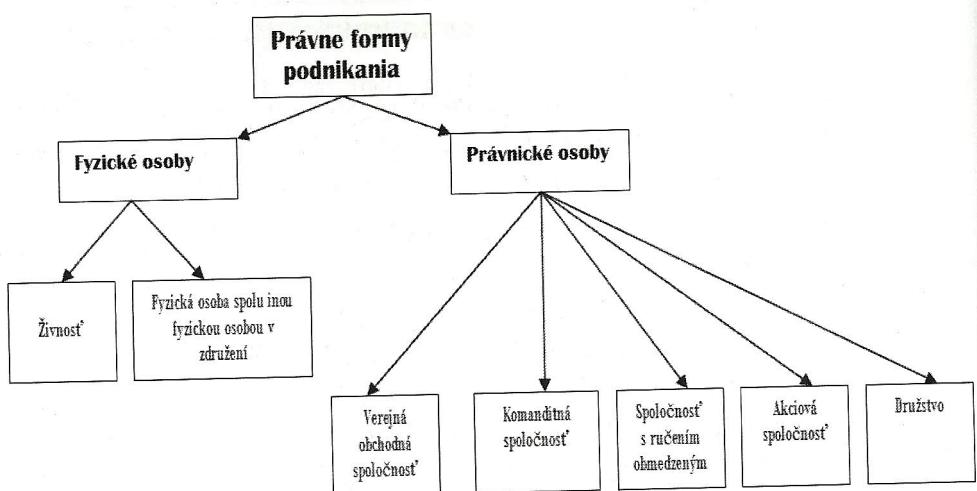
- ekonomická politika štátu – rozhodujúcim nástrojom v rukách štátu je štátny rozpočet (daňová, colná a dotačná politika, štátne objednávky, exportné povolenia a pod.), druhým dôležitým centrom ekonomickej politiky štátu je emisná banka (regulácia menového kurzu, systém povinných rezerv obchodných bank, stanovenie diskontnej sadzby, operácie na voľnom trhu, podmienky bankového dozoru a iné),
- vývoj hospodárstva a jeho konjunktúry – z hľadiska podniku sa stav konjunktúry prejavuje priamo ako dopyt po výrobkoch a službách tvoriaci hranice, v ktorými sa môže vyvíjať objem podnikovej činnosti. Stav a vývoj ekonomiky sa sprostredkovane prejavuje aj v ďalších skutočnostiach, ktoré ležia mimo pôsobnosť podniku, ale ktoré jeho finančné hospodárenie významne ovplyvňujú, napr. inflácia a tempo inflácie, stav na finančných trhoch a ich očakávaný vývoj, stav na trhu práce a pod.

4.3 Právne formy podnikania

Pod právnou formou podnikania rozumieme určité právne pravidlá, usmerňujúce činnosť podnikateľských subjektov. Ide o spôsob, ktorým legislatíva upravuje formálne postavenie podnikateľa. Výber právnej formy je dôležitý najmä pri pohľade do budúcnosti, pretože môžu nastať situácie, ktorých riešenie ovplyvňuje práve právna forma podnikania ako napr. nezhody medzi

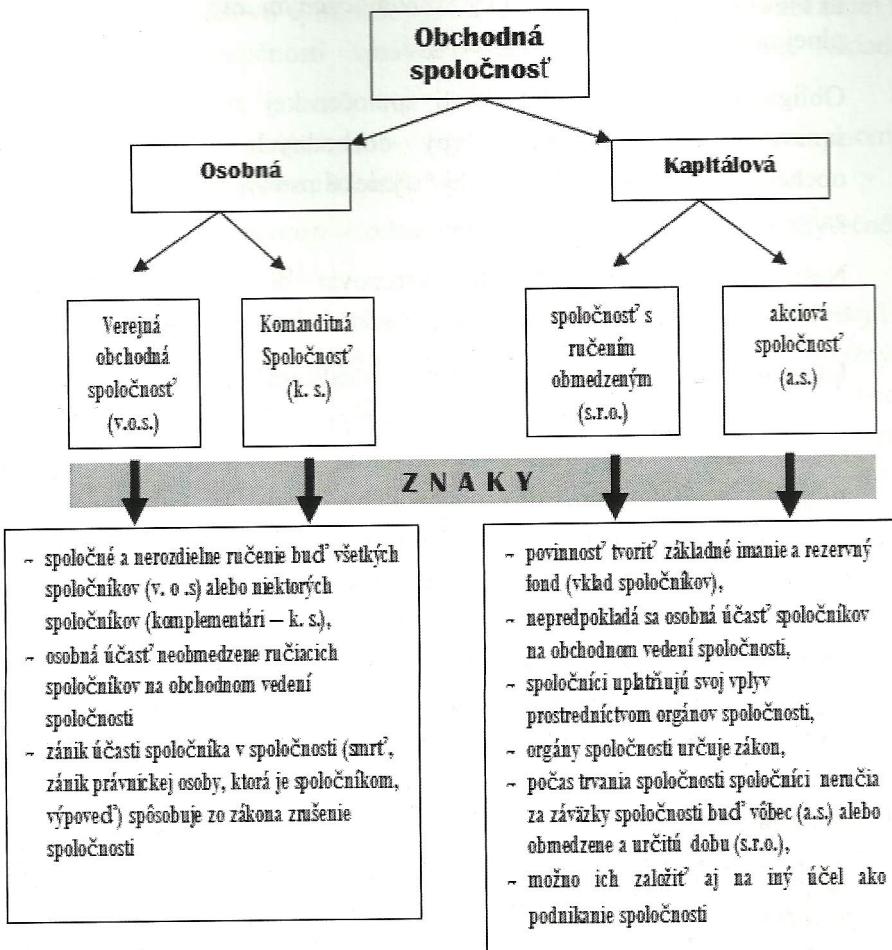
spoločníkmi, neschopnosť splácať svoje záväzky, ručenie za záväzky spoločnosti a pod.

Poznáme **dve skupiny právnych foriem podnikania**. Podnikateľ môže pôsobiť ako **fyzická osoba** alebo ako **právnická osoba**. Právna forma môže mať teda podobu podniku jednotlivca (fyzická osoba) alebo obchodnej spoločnosti. Okrem týchto druhov existujú aj špecifické právne formy akými sú napr. štátny podnik alebo družstvo.

Obr. 7 Právne formy podnikania

Obchodná spoločnosť je právnická osoba založená za účelom podnikania. Tieto spoločnosti sa rozdeľujú na **osobné a kapitálové**.

Obr. 8 Charakteristické znaky obchodných spoločností

4.4 Založenie a vznik obchodných spoločností

Založiť obchodnú spoločnosť sú oprávnené tak právnické osoby ako aj fyzické osoby. Základnou zákonnou podmienkou založenia obchodnej spoločnosti je písomná forma, a to buď **spoločenská zmluva**, **zakladateľská zmluva** alebo v prípade jediného zakladateľa **zakladateľská listina**.

Spoločenskú zmluvu alebo zakladateľskú listinu musia podpísat' všetci spoločníci a ich podpisy musia byť úradne overené. Obchodný zákonník (OBZ) umožňuje

aj podpis spoločenskej zmluvy splnomocneným zástupcom. Podpis na takejto plnej moci musí byť úradne overený.

Obligatórne (povinné) náležitosti spoločenskej zmluvy sú upravené v OBZ samostatne pre jednotlivé typy obchodných spoločností. Zakladateľmi obchodných spoločností môžu byť fyzické osoby, právnické osoby, štát alebo zahraničné osoby.

Naša právna úprava umožňuje vstupovať do právnych vzťahov už pred vykonaním zápisu obchodnej spoločnosti do obchodného registra.

Konanie v mene spoločnosti pred jej vznikom rieši § 64 ods. 1 OBZ. Proces smerujúci k vzniku spoločnosti je postupný, vyžaduje si určitú dobu, počas ktorej treba vykonať rôzne právne úkony ešte pred nadobudnutím právnej subjektivity (zápisom do obchodného registra). Ide o potrebu získať živnostenské oprávnenia, kúpiť alebo prenajať kancelárske priestory, uzatvoriť pracovnoprávne zmluvy a pod. Osoby, ktoré konajú v mene spoločnosti pred jej vznikom sú zaviazané z takéhoto konania spoločne a nerozdielne. Ak spoločníci, alebo príslušný orgán spoločnosti schvália do troch mesiacov od vzniku spoločnosti úkony, ktoré boli vykonané v mene spoločnosti pred jej zápisom do obchodného registra platí, že z tohto konania je spoločnosť viazaná od počiatku. Vznikajúca spoločnosť nesmie prevziať iné záväzky ako tie, ktoré súvisia so vznikom spoločnosti.

Správa vkladu pri zakladaní spoločnosti. Vkladom spoločníka je súhrn peňažných prostriedkov („peňažný vklad“) a iných peniazmi oceniteľných hodnôt („nepeňažný vklad“), ktoré spoločník vkladá so spoločnosťou a podielá sa nimi na výsledku podnikania spoločnosti. Vklady, ktoré spoločníci vložili do spoločnosti spravuje osoba poverená spoločníkmi – správca vkladu. Vklady jednotlivých spoločníkov preberá správca vkladu spôsobom, ktorý je závislý od charakteru vkladu (či pôjde o hnutel'nú vec, nehnuteľnú vec, alebo iné majetkové právo). Vlastnícke právo ku vkladom alebo ich častiach splateným pred vznikom spoločnosti prechádza na spoločnosť dňom jej vzniku. Vlastnícke právo k nehnuteľnostiam nadobúda spoločnosť vkladom vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností, na základe písomného vyhlásenia vkladateľa opatreného osvedčením o pravosti jeho podpisu. Správcom vkladu môže byť ktorýkoľvek zo zakladateľov, ktorý je tým poverený v spoločenskej zmluve alebo banka. Správca vkladu ručí spoločnosti za splnenie povinnosti spoločníka splatiť vklad a taktiež ručí voči veriteľom spoločnosti za záväzky spoločnosti v prípade, ak by

správca vkladu uviedol vo vyhlásení vyššiu sumu, než je splatená. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti správcovi vkladu vyplývajú dve základné povinnosti:

- *pri zakladaní spoločnosti* – prijať vklad spoločníka, vydať písomné vyhlásenie o výške splateného vkladu spoločníka
- *po vzniku spoločnosti* – odovzdať vklady spoločníkov bez zbytočného odkladu spoločnosti.

Peňažné vklady alebo ich časti splatené pred vznikom spoločnosti sa vkladajú na osobitný samostatný účet zriadený správcom vkladu v banke. S peňažnými prostriedkami vedenými na tomto účte nemožno nakladať skôr, ako spoločnosť vznikne, s výnimkou prípadov úhrady nákladov, ktoré súvisia so založením a vznikom spoločnosti.

Vznik obchodnej spoločnosti. Konštitutívnym (právotvorný) zápisom právne relevantne založenej obchodnej spoločnosti do obchodného registra dochádza k vzniku obchodnej spoločnosti. Vznik obchodnej spoločnosti je viazaný na podanie návrhu na zápis spoločnosti do obchodného registra príslušného registrového súdu. Návrh na zápis môžu podať iba zákonom určené osoby, v náležitej forme, v zákonom stanovej 90-dňovej lehote od založenia spoločnosti alebo od doručenia listiny, ktorou sa preukazuje živnostenské alebo iné podnikateľské oprávnenie. Po uplynutí tejto lehoty môže súd registráciu odmietnuť. Súčasťou platne podaného návrhu na prvý zápis je splnenie poplatkovej povinnosti pre zápis spoločnosti do obchodného registra pri jednotlivých formách spoločnosti.

Po splnení všetkých podmienok ustanovených zákonom NR SR č. 530/2003 Z. z. o obchodnom registri a o zmene a doplnení niektorých zákonov registrový súd vykoná zápis spoločnosti do obchodného registra v lehote piatich pracovných dní od podania návrhu na zápis. Spoločnosť vzniká dňom, ku ktorému bola zapísaná do obchodného registra.

Zrušenie a zánik obchodných spoločností. Prvou fázou procesu smerujúceho k zániku obchodnej spoločnosti, t. j. k zániku jej právnej subjektivity je jej zrušenie. V prvej etape sa teda spoločnosť **zrušuje** niektorým zákonom predvídaným spôsobom a následne **zaniká** výmazom z obchodného registra.

Dôvody zrušenia obchodnej spoločnosti sú podľa § 68 ods. 3 OBZ rovnaké pre všetky formy obchodných spoločností. Podľa tohto ustanovenia sa spoločnosť zrušuje:

1. **uplynutím času**, na ktorý bola založená – ak doba nie je určená pri založení spoločnosti, spoločnosť bola založená na dobu neurčitú,
2. **rozhodnutím spoločníkov alebo orgánu spoločnosti** o zrušení spoločnosti, inak odo dňa, keď bolo toto rozhodnutie prijaté,
3. odo dňa uvedeného v **rozhodnutí súdu** o zrušení spoločnosti, inak odo dňa, keď toto rozhodnutie nadobudne právoplatnosť, akčnosť nesplňa povinnosť, ktorú jej ukladá § 2 ods. 3 OBZ,
4. **zrušením konkurzu** po splnení rozvrhového uznesenia alebo zrušením konkurzu z dôvodu, že majetok úpadcu nepostačuje na úhradu výdavkov a odmenu správcu konkursnej podstaty, alebo zamietnutím návrh na vyhlásenie konkurzu pre nedostatok majetku,
5. **z iného dôvodu**, ak tak ustanovuje osobitný zákon.

Zlúčenie obchodných spoločností. Zlúčením obchodných spoločností právna úprava rozumie postup, pri ktorom na základe zrušenia spoločnosti bez likvidácie dochádza k zániku jednej spoločnosti alebo viacerých spoločností, pričom imanie zanikajúcich spoločností prechádza na inú už jestvujúcu spoločnosť, ktorá sa týmto stáva právnym nástupcom zanikajúcich spoločností. Z uvedeného vyplýva, že na zlúčenie sa vyžaduje účasť najmenej dvoch spoločností, z toho vždy aspoň jedna spoločnosť sa zrušuje a jedna zo zúčastnených spoločností je právnym nástupcom, na ktorého prechádza obchodné imanie zrušenej spoločnosti, poprípade zrušených spoločností.

Splynutie obchodných spoločností. Pri splynutí obchodných spoločností ide o postup, pri ktorom na základe zrušenia bez likvidácie dochádza k zániku dvoch alebo viacerých spoločností, pričom imanie zanikajúcich spoločností prechádza na inú **novozaloženú spoločnosť**, ktorá sa svojím vznikom stáva právnym nástupcom zanikajúcich spoločností. Na splynutí musia byť zúčastnené vždy minimálne dve obchodné spoločnosti. Ich obchodné imanie splynie v jeden celok, čím sa vytvorí obchodné imanie novovznikutej spoločnosti.

Rozdelenie obchodných spoločností. Rozdelenie obchodných spoločností je postup, pri ktorom na základe zrušenia spoločnosti **bez likvidácie** dochádza k zániku spoločnosti. Imanie zanikajúcej spoločnosti prechádza na iné už jestvujúce spoločnosti, ktoré sa tým stávajú právnymi nástupcami zanikajúcej spoločnosti, alebo na novozaložené spoločnosti, ktoré sa svojím vznikom stávajú

právnymi nástupcami zanikajúcich spoločností. Z vyššie uvedeného je zrejmé, že platná právna úprava rozlišuje dva spôsoby rozdelenia spoločnosti:

1. Pri rozdelení spoločnosti dochádza vždy k jej zrušeniu, pričom jej obchodné imanie sa rozdelí a prechádza **na viaceré spoločnosti vznikajúce ku dňu účinnosti rozdelenia spoločnosti**.
2. Platná právna úprava pripúšťa aj tzv. **rozdelenie spoločnosti zlúčením**. Ide o inštitút, pri ktorom sa vyžaduje účasť aspoň troch spoločností, tak že dochádza k zrušeniu jednej z nich a aspoň dve zúčastnené spoločnosti sa stávajú jej právnymi nástupcami

V prípadoch zlúčenia alebo splynutia prechádza obchodné imanie na právneho nástupcu v celosti. Pri rozdelení spoločnosti obchodné imanie prechádza na dve alebo viaceré nástupnícke spoločnosti, takže je potrebné určiť obchodný majetok a záväzky, ktoré prejdú na jednotlivých právnych nástupcov.

Na rozdelenie spoločnosti sa vyžaduje **schválenie projektu rozdelenia spoločnosti**, ktorý musí obsahovať presný popis a určenie častí obchodného majetku a záväzkov zanikajúcej spoločnosti, ktoré prechádzajú na jednotlivé nástupnícke spoločnosti, a pravidlá rozdelenia podielov jednotlivých nástupníckych spoločností medzi spoločníkov tak, aby výmenný pomer podielov zodpovedal zásade rovnakého zaobchádzania a aby nedošlo k zneužitiu práva na úkor niektorých spoločníkov zrušenej spoločnosti.

Likvidácia obchodnej spoločnosti. K zrušeniu spoločnosti s likvidáciou dochádza vždy, pokiaľ nejde o niektorý zákonom uvedený prípad zrušenia spoločnosti bez likvidácie. **Likvidácia** spočíva najmä v speňažení vecí, vymáhaní pohľadávok, uspokojení záväzkov, prípadne v navrhnutí rozdelenia alebo iného zaobchádzania s likvidačným zostatkom.

Vstup spoločnosti do likvidácie je upravený v ustanovení § 70 ods. 1 OBZ, podľa ktorého v prípade, že celé imanie spoločnosti neprešlo na právneho nástupcu vykoná sa likvidácia podľa OBZ, ak zákon neustanovuje inak. Predpokladom vykonania likvidácie je v danom prípade skutočnosť, že spoločnosť v čase svojho zrušenia disponuje určitým majetkom.

4.5 Typy obchodných spoločností

Jednotlivé typy obchodných spoločností upravuje OBZ a to v § 56 až § 75. Tieto paragrafy obsahujú všeobecné ustanovenia týkajúce sa jednotlivých obchodných

- určenie spoločníkov s uvedením nazvú a sídla pravničke osoby alebo predmet podnikania spoločnosti.
  - mena a bydliska fyzickej osoby,
  - obchodné meno a sídlo spoločnosti,
  - obchodné meno a sídlo spoločnosti,
- obsahovat určite zákonom stanovené (obligatórne) náležitosti, ktorými sú:
- VOS sa vyznáčí následovom rozsahom zmluvnej výplňnosti, napriek tomu musí spoločnosť sa zakladá uzáverečným spoločenské zmluvy. Spoločenská zmluva Založenie a vznik verejné obchodnej spoločnosti. Verejna obchodná spoločenské zmluvy.

Vzäjomné vzťahy medzi spoločníkmi sa upravujú a riadia ustanoveniami upravy výplýva právo káždeho spoločníka podieľať sa na vedení spoločnosti. „osobej“, časť spoločníka na jej podnikateľskej činnosti. Z platformy verejných na verejna obchodná spoločnosť patrí do skupiny spoločnosti tvorených na Učelom založenia verejné obchodnej spoločnosti je výlučne podnikanie.

Zakladná pravidla charakteristika verejné obchodnej spoločnosti:

tz. obchodným i neobchodným (osobným).
spoločníkom alebo proti všetkým. Spoločníci tak rúčia celým svojim majetkom, svoje poňadavky proti ktorémukoľvek spoločníkovi alebo proti niektorým uspokojenie záväzku nestáči majetok spoločnosti, verejnosť si môže uplatniť spoločne a nezádieľne celým svojím majetkom, čo znamená, že ak na verejna obchodná spoločnosť je pravnička osoba, v ktorej podnikajú aspoň dve osoby pod spoločným obchodným menom a za záväzky spoločnosti rúčia verejna obchodná spoločnosť je pravnička osoba, v ktorej podnikajú aspoň dve

realizácií a využíta tak svoje osobné znalosti a potenciál.
spoločnosť s jej konstituovaním, s možnosťou príama sa podieľať na jej spoločníci či členy spoločnosti podnikateľskú činnosť bez kapitálových vkladov Verejna obchodná spoločnosť (VOS), je takou formou spoločnosti, kde

4.5.1 Verejna obchodná spoločnosť

spoločnosť: zakotvené v § 76 až § 220 OBZ. Rozoznávame nasledovné typy obchodných spoločností. Ustanovenia o konkrétnych typoch obchodných spoločností sú

Spoločenská zmluva musí byť **uzavretá písomne**, musí byť podpísaná všetkými zakladateľmi a pravosť ich podpisov musí byť úradne overená. Verejná obchodná spoločnosť **vzniká** dňom zápisu do obchodného registra.

Zrušenie verejnej obchodnej spoločnosti. Na zrušenie VOS sa vzťahujú všeobecné ustanovenia o zrušení obchodných spoločností, tak ako sú uvedené v § 68 OBZ, na ktoré nadväzujú špeciálne ustanovenia, týkajúce sa výlučne VOS a ktoré sú obsiahnuté v § 88 OBZ.

Zrušenie verejnej obchodnej spoločnosti bez likvidácie. Verejná obchodná spoločnosť sa ruší bez likvidácie ak:

- imanie spoločnosti prechádza na jej právneho nástupcu,
- spoločnosť nemá majetok,
- bol zamietnutý návrh na vyhlásenie konkurzu pre nedostatok majetku spoločnosti,
- konkurs bol zrušený z dôvodu, že majetok spoločnosti nepostačuje ani na úhradu výdavkov a odmenu správcu konkurznej podstaty,
- po ukončení konkurzného konania nezostal spoločnosti žiadny majetok,
- pri dobrovoľnom zrušení spoločnosti, ak spoločníci rozhodnú, že sa zlúčia, splynú s inou spoločnosťou alebo spoločnosť rozdelia,
- likvidácia sa nevyžaduje ani v prípadoch, že nastanú dôvody zrušenia spoločnosti v dôsledku výpovede spoločníka, smrti jedného zo spoločníkov, pozbavenia alebo obmedzenia spôsobilosti spoločníka na právne úkony, ak zostal v spoločnosti jeden spoločník, ktorý sa môže v súlade s príslušnými ustanovenia OBZ rozhodnúť, že ako právny nástupca prevezme imanie spoločnosti bez likvidácie.

Zrušenie verejnej obchodnej spoločnosti likvidáciou. Verejná obchodná spoločnosť sa ruší s likvidáciou pri splnení **všeobecných** zákonných podmienok uvedených v § 68 OBZ. **Špeciálne ustanovenia**, týkajúce sa výlučne zrušenia VOS, sú zamerané predovšetkým na otázky týkajúce sa vysporiadania práv spoločníkov na likvidačný zostatok, ktorý sa rozdelí medzi nich tak, že najprv sú uspokojení spoločníci do výšky hodnoty ich splatených vkladov (ak vložili do spoločnosti vklady). Zostatok sa rozdelí rovným dielom. Delenie likvidačného zostatku môže byť v spoločenskej zmluve upravené odlišne.

Zánik verejnej obchodnej spoločnosti. K zániku VOS dochádza jej **výmazom** z obchodného registra príslušného súdu, v ktorom je spoločnosť zapísaná.

4.5.2 Komanditná spoločnosť

Komanditná spoločnosť (KS) je spoločnosť, v ktorej jeden alebo viac spoločníkov ručí za záväzky spoločnosti do výšky svojho nesplateného vkladu zapísaného v obchodnom registri (komanditisti) a jeden alebo viac spoločníkov celým svojím majetkom (komplementári).

Základná právna charakteristika komanditnej spoločnosti:

- zakladá sa výlučne s cieľom podnikat' s tým, že ju zakladajú a počas jej činnosti v nej pôsobia najmenej dva subjekty - právnická osoba či fyzická osoba, z ktorých je jeden **komanditista** a jeden **komplementár**,
- spoločníkom umožňuje participovať na podnikateľskej činnosti buď formou osobnej účasti alebo kapitálovou účasťou. Komplementár sa podieľa na činnosti spoločnosti svojou osobnou účasťou, komanditista, ktorý vložil do spoločnosti peňažný alebo vecný vklad má potenciálnu možnosť dosiahnutia finančného prínosu vo forme zisku,
- ručenie komanditistov a komplementárov v spoločnosti má rozdielny štatút. Komplementári ručia celým svojím majetkom (neobmedzený spôsob ručenia) a komanditisti ručia len do výšky svojho nesplateného vkladu do spoločnosti (obmedzený spôsob ručenia).

Založenie a vznik komanditnej spoločnosti

Podľa všeobecných ustanovení OBZ sa KS **zakladá** výlučne **spoločenskou zmluvou**. Spoločenskú zmluvu podpisujú všetci zakladatelia a podpisy na nej musia byť úradne overené.

Vznik komanditnej spoločnosti. Komanditná spoločnosť vzniká v súlade so všeobecne platnými ustanovenia OBZ **dňom zápisu do obchodného registra**.

Zrušenie a zánik komanditnej spoločnosti. Všeobecne platné dôvody zrušenia obchodnej spoločnosti podľa § 68 ods. 3 OBZ a nasl. sú:

- uplynutie času, na ktorý bola spoločnosť založená,
- rozhodnutie spoločnosti o jej zrušení,
- rozhodnutie súdu o zrušení spoločnosti,
- zrušenie konkurzu,
- z iného dôvodu, ak to ustanovuje osobitný zákon.

Na zrušenie komanditnej spoločnosti sa v zmysle § 93 ods. 2 OBZ okrem všeobecných dôvodov na zrušenie obchodných spoločností sa použijú aj ustanovia OBZ o verejnej obchodnej spoločnosti. Sú to:

- výpoved' spoločníka (v prípade, že zmluva bola uzavretá na dobu neurčitú),
- rozhodnutie súdu (ak spoločník poruší podstatným spôsobom spoločenskú zmluvu),
- smrť spoločníka,
- zánik právnickej osoby, ktorá je spoločníkom,
- vyhlásenie konkurzu na majetok niektorého zo spoločníkov alebo jeho zamietnutie pre nedostatok majetku,
- strata alebo obmedzenie spôsobilosti na právne úkony niektorého zo spoločníkov,
- doručenie exekučného príkazu na podiel spoločníka,
- iné (ďalšie) dôvody uvedené v spoločenskej zmluve.

V súlade so zákonnou právnou úpravou, tieto dôvody musia nastať vždy len na strane komplementára, ktorá skutočnosť súvisí s jeho špecifickým postavením v spoločnosti.

Komanditnú spoločnosť možno zrušiť bez likvidácie alebo s likvidáciou.

Zrušenie komanditnej spoločnosti bez likvidácie. K zrušeniu KS bez likvidácie dochádza v prípade, ak imanie KS prešlo na právneho nástupcu alebo ak spoločnosť nemá imanie, ktoré by mohlo byť predmetom likvidácie.

Zrušenie komanditnej spoločnosti s likvidáciou. Zrušenie spoločnosti s likvidáciou sa riadi všeobecnými ustanoveniami OBZ (§ 70 a nasl.), na ktoré nadväzujú špeciálne ustanovenia, predovšetkým tie ktoré sa týkajú deľby likvidačného zostatku v KS. Paragraf 104 OBZ upravuje nároky a spôsob deľby likvidačného zostatku KS. Vyplýva z neho právo všetkých spoločníkov na vrátenie splateného vkladu vloženého do spoločnosti. V prípade, že likvidačný zákon nepostačuje na pokrytie nárokov všetkých spoločníkov, zákon uprednostňuje nároky na vrátenie splateného vkladu komanditistov. Zvyšok likvidačného zostatku sa potom rozdelí medzi spoločníkov, spôsobom stanoveným zákonom alebo spôsobom dohodnutým medzi spoločníkmi v spoločenskej zmluve. Ak spoločenská zmluva neobsahuje ustanovenia

týkajúce sa del'by likvidačného zostatku, zo zákona vyplýva, že polovica pripadá na komanditistov a polovica na komplementárov.

Zánik komanditnej spoločnosti. Komanditná spoločnosť zaniká jej výmazom z obchodného registra, v ktorom je vedená.

4.5.3 Spoločnosť s ručením obmedzeným

Spoločnosť s ručením obmedzeným (SRO) patrí medzi najrozšírenejšiu a najobľúbenejšiu formu podnikania čo vyplýva zo skutočnosti, že ju môže založiť čo i len jedna fyzická osoba, môže mať relatívne nízke základné imanie, ako aj rozsah ručenia za záväzky spoločnosti.

Základná právna charakteristika spoločnosti s ručením obmedzeným

Obchodný zákonník definuje spoločnosť s ručením obmedzeným, ako spoločnosť, ktorej **základné imanie tvoria vopred učené vklady spoločníkov**. Výška vkladov je určená vopred a to v spoločenskej zmluve či zakladateľskej listine podľa počtu zakladateľov. SRO je kapitálovou spoločnosťou (tzn. že si musí povinne vytvárať základné imanie, ktoré je tvorené z vkladov spoločníkov), ktorá však vykazuje niektoré znaky osobnej spoločnosti:

- každý spoločník môže mať len jeden obchodný podiel,
- prípadná účasť spoločníka ďalším vkladom spôsobuje len zväčšenie jeho pôvodného obchodného podielu, nie zväčšenie počtu obchodných podielov,
- prevoditeľnosť obchodného podielu je obmedzená,
- počet spoločníkov spoločnosti je obmedzený.

Obchodné meno spoločnosti musí obsahovať skratku „spol. s r.o.“ alebo „s.r.o.“.

Hodnota základného imania spoločnosti musí byť aspoň 5 000 €.

Hodnota vkladu spoločníka musí byť aspoň 750 €, pričom každý spoločník sa môže pri založení spoločnosti zúčastniť iba jedným vkladom. Výška vkladu spoločníkov sa môže určiť rozdielne, musí však byť vyjadrená kladným celým číslom. Pred podaním návrhu na zápis spoločnosti do obchodného registra musí každý spoločník splatiť najmenej 30 % svojho peňažného vkladu, a zároveň

celková hodnota splatených peňažných vkladov spolu s hodnotou odovzdaných nepeňažných vkladov musí však byť aspoň 50 % zo zákonom ustanovenej minimálnej výšky, t. j. minimálne 2 500 €.

Vklad môže byť **peňažný** alebo **nepeňažný**. Nepeňažný vklad, na rozdiel o peňažného vkladu, musí byť splatený pred zápisom spoločnosti do obchodného registra. Jeho hodnota sa určuje znaleckým posudkom.

Ručenie – za porušenie svojich záväzkov zodpovedá iba samotná sro ako právnická osoba celým svojím majetkom. **Spoločníci za záväzky spoločnosti nezodpovedajú, ale ručia** do výšky svojho nesplateného vkladu zapísaného v obchodnom registri.

Založenie spoločnosti s ručením obmedzeným. Podľa § 105 OBZ fyzická osoba môže byť jediným spoločníkom najviac v troch spoločnostiach a spoločnosť s jedným spoločníkom nemôže byť jediným zakladateľom alebo jediným spoločníkom inej spoločnosti. Ďalším obmedzením pri zakladaní SRO je, že ak bol na spoločnosť, ktorá má jedného spoločníka vyhlásený konkúr, môže táto osoba založiť ďalšiu spoločnosť najskôr po uplynutí jedného roka od vysporiadania záväzkov, ktoré sa viažu na majetok spoločnosti podliehajúcej konkúru. Ak k úpadku spoločnosti, došlo úmyselným konaním preukázaným právoplatným rozhodnutím súdu, môže založiť ďalšiu spoločnosť najskôr po uplynutí desiatich rokov od vysporiadania záväzkov zanikutej spoločnosti.

Spoločenská zmluva musí mať **písomnú formu**. Podpisujú ju **všetci zakladatelia**, pričom pravost ich podpisov musí byť **osvedčená**.

Spoločenská zmluva, ako aj **zakladateľská listina** musia obsahovať tieto obligatórne náležitosti:

- a) obchodné meno a sídlo spoločnosti,
- b) určenie spoločníkov (názov a sídlo právnickej osoby, meno a bydlisko fyzickej osoby),
- c) predmet podnikania (činnosti) – zhodný so živnostenským alebo iným oprávnením,
- d) výšku základného imania a výšku vkladu každého spoločníka a výšku splatených vkladov,
- e) mená, bydliská a rodné čísla prvých konateľov spoločnosti a spôsob, akým konajú v mene spoločnosti,

- f) mená, bydliská a rodné čísla členov prvej dozornej rady, ak sa zriaďuje,
- g) určenie správcu vkladov – musí byť určený v spoločenskej zmluve a je ním niektorý zo zakladateľov alebo banka. Správca vkladu prijíma, spravuje a vydáva splatené časti vkladov po jej vzniku. Pre účely registrového zápisu správca vkladov potvrzuje, že vklady boli skutočne splatené a v akej výške,
- h) výšku rezervného fondu – keďže ide o kapitálovú spoločnosť, rezervný fond sa vytvára obligatórne. SRO vytvára rezervný fond v čase a vo výške, ako to určuje spoločenské zmluva. Spoločnosť je povinná vytvoriť rezervný fond vo výške najmenej 5 % čistého zisku, nie však viac ako 10 % základného imania. Spoločnosť je povinná tento fond každoročne dopĺňať o sumu stanovenú v spoločenskej zmluve, alebo stanovách, najmenej však vo výške 5 % čistého zisku vyčísleného v ročnej účtovnej závierke.

Porušenie povinnosti vytvoriť alebo doplniť rezervný fond je dôvodom na zrušenie spoločnosti súdom.

- i) výhody poskytnuté osobám podielajúcim sa na založení spoločnosti – uvádzajú sa len v prípade, ak sú poskytované,
- j) predpokladané náklady spoločnosti súvisiace so založením a vznikom spoločnosti,
- k) ďalšie údaje vyžadované OBZ.

Okrem uvedených povinných náležitostí, môže spoločenská zmluva alebo zakladateľská listina obsahovať aj isté fakultatívne náležitosti, ktoré vychádzajú z dispozitívnych (odporúčajúcich) ustanovení OBZ a ktoré umožňujú prispôsobiť vnútorné vzťahy spoločnosti jej účelu a požiadavkám spoločníkov.

Zrušenie a zánik spoločnosti s ručením obmedzeným. Spoločnosť s ručením obmedzeným možno zrušiť zo všeobecných dôvodov uvedených § 68 OBZ. Podľa zákonnej právnej úpravy sa spoločníci, ak to ustanovuje spoločenská zmluva alebo stanovy, **aj konatelia sa môžu domáhať na súde zrušenia spoločnosti.**

Ako aj iné spoločnosti, spoločnosť s ručením obmedzeným, sa zrušuje s likvidáciou alebo bez likvidácie. **Bez likvidácie** sa spoločnosť zruší rozhodnutím o jej zlúčení, splynutí, rozdelení alebo premene na inú formu

obchodnej spoločnosti alebo družstvo. Bez likvidácie sa spoločnosť zrušuje, aj v prípade, že nemá žiadny majetok alebo ak sa zamietol návrh na vyhlásenie konkurzu pre nedostatok majetku, alebo ak bol konkurz zrušený, z dôvodu, že majetok úpadcu nestačí na úhradu výdavkov a odmenu správcu konkurznej podstaty, alebo ak po ukončení konkurzného konania nezostane spoločnosti žiadny majetok. Na zrušenie spoločnosti s ručením obmedzením s likvidáciou sa použijú všeobecné ustanovenia tak, ako sú uvedené v §§ 70 – 75a OBZ – o likvidácii obchodných spoločností. Spoločnosť s ručením obmedzeným **zaniká** odo dňa jej výmazu z obchodného registra.

4.5.4 Akciová spoločnosť

Akciová spoločnosť (AS) je čisto **kapitálovou spoločnosťou**. Povinne vytvára základné imanie v minimálnej výške 25 000 €. Pred vznikom spoločnosti musí byť upísaná celá hodnota základného imania a splatených najmenej 30 % z peňažných vkladov. Jej základné imanie je rozvrhnuté na určitý počet akcií s určitou menovitou hodnotou. Spoločnosť zodpovedá za záväzky, ktoré jej vznikli počas podnikateľskej činnosti celým svojím majetkom. Akcionár neručí za záväzky spoločnosti.

Základná právna charakteristika akcovej spoločnosti. Pre túto formu spoločnosti je charakteristické, že akcionári v procese zakladania a vzniku spoločnosti **vkladajú** určité **peňažné alebo nepeňažné vklady**, ako zákonný predpoklad na to, aby sa mohli podieľať na podnikaní a výsledkoch podnikania spoločnosti. **Vklady** akcionárov sú vyjadrené určitým počtom akcií spoločnosti s určitou **menovitou hodnotou a súhrn** týchto menovitých hodnôt zodpovedá **výške základného imania**. **Vklady** vyjadrené akciami sú reálne rozdelené, a ich vlastníci môžu s nimi voľne obchodovať v súlade so zákonom a stanovami spoločnosti.

Ďalším charakteristickým znakom akcovej spoločnosti je **realizácia podnikateľskej činnosti**. **Akcia** predstavuje reálne práva akcionára podieľať sa v súlade so zákonom a stanovami spoločnosti na jej riadení, zisku a na likvidačnom zostatku po zrušení spoločnosti s likvidáciou. Akcia je produkтом emisnej činnosti akcovej spoločnosti a tvorí súčasť systému cenných papierov.

Z hľadiska **podoby** delíme akcie na:

- listinné (fyzické akcie),

- zaknihované.

Z hľadiska **formy** delíme akcie na:

- akcie na meno (na rad) – sú vydávane na meno určitej osoby, či už právnickej alebo fyzickej. V listinnej podobe sa prevádzajú rubopisom (indosamentom) a ich fyzickým odovzdaním (tradícia). V zaknihovanej podobe sa prevádzajú zmluvou a registráciou podľa § 21 zákona o cenných papieroch,
- akcie na doručiteľa (majiteľa) – ich držiteľ je pre spoločnosť anonymný.

Charakter akciovej spoločnosti. Akciová spoločnosť môže mať charakter verejnej akciovnej spoločnosti alebo súkromnej akciovnej spoločnosti. O verejnej akciovnej spoločnosti hovoríme v prípade, ak akcie akciovnej spoločnosti boli úplne alebo sčasti vydané na základe verejnej výzvy na upisovanie akcií, alebo ak boli prijaté burzou na obchodovanie na trhu cenných papierov.

Založenie a vznik akciovnej spoločnosti. V prípade, že akciovú spoločnosť zakladajú dvaja alebo viacerí zakladatelia, je na jej založenie potrebná **zakladateľská zmluva**. Ak spoločnosť zakladá jeden zakladateľ, ktorý musí byť podľa OBZ vždy **právnická osoba**, na založenie sa vyžaduje **zakladateľská listina**. Tak zakladateľská zmluva, ako aj zakladateľská listina, musia byť vyhotovené vo forme **notárskej zápisnice o právnom úkone**. Súčasťou týchto dokumentov musí byť i **návrh stanov spoločnosti**.

Akciová spoločnosť môže byť založená:

- na základe výzvy na **upisovanie akcií** – zakladatelia zabezpečujú vytvorenie základného imania prevyšujúceho ich vklady výzvou na upisovanie akcií, ktorá musí obsahovať údaje uvedené v zakladateľskej zmluve. Výzva na upisovanie akcií sa musí vhodným spôsobom uverejniť a jej obsah možno meniť až po mŕnom uplynutí lehoty ustanovej pre upisovanie akcií. K upísaniu akcie dochádza zápisom do listiny upisovateľov,
- **bez výzvy** na upisovanie akcií – ak sa zakladatelia v zakladateľskej zmluve dohodnú, že v určitom pomere splatia celé základné imanie spoločnosti, nevyžaduje sa výzva na upisovanie akcií a konanie ustanovujúceho valného zhromaždenia,
- akciová spoločnosť vzniká zápisom do obchodného registra.

Zrušenie a zánik akciovnej spoločnosti. Akciová spoločnosť sa zrušuje na základe všeobecne platných zákonných dôvodov uvedených v § 68 ods. 3 OBZ. K zrušeniu akciovej spoločnosti môže dôjsť **bez likvidácie**, vo väčšine prípadov sa však zrušenie akciovnej spoločnosti spája s **likvidáciou**. Likvidácia spoločnosti sa nevyžaduje, ak jej imanie prechádza na právneho nástupcu, spoločnosť nemá žiadny majetok, bol zamietnutý návrh na vyhlásenie konkurzu pre nedostatok majetku, alebo bol konkurz zrušený z dôvodu, že majetok úpadcu nestačí na úhradu výdavkov a odmenu správca konkurznej podstaty, po ukončení konkurzu nezostane spoločnosti žiadny majetok. K zrušeniu akciovnej spoločnosti **bez likvidácie** môže dôjsť aj vtedy, keď kompetentný orgán spoločnosti rozhodne o jej dobrovoľnom zrušení a zároveň aj o zlúčení, splnení s inou spoločnosťou alebo jej rozdelení. K zlúčeniu a splneniu môže dôjsť **len medzi akciovými spoločnosťami**. Výnimkou je možnosť zlúčenia akciovnej spoločnosti so spoločnosťou s ručením obmedzeným, pri ktorom je nástupníckou spoločnosťou akciová spoločnosť. **O zrušení a o zlúčení, splnení, alebo rozdelení** akciovnej spoločnosti rozhodujú **výlučne akcionári** spoločnosti na svojom **valnom zhromaždení**, pričom sa vyžaduje súhlas dvoch tretín prítomných akcionárov. V prípade ak má akciová spoločnosť imanie, ktoré celé neprejde na právneho nástupcu, vykoná sa v súlade so všeobecnými ustanoveniami týkajúcimi sa obchodných spoločností a špeciálnymi ustanoveniami OBZ likvidácia. Cieľom likvidácie je vysporiadanie imania akciovnej spoločnosti. Likvidáciu vykonáva likvidátor, ktorého vymenúva valné zhromaždenie. Spoločnosť vstupuje do likvidácie dňom svojho zrušenia, ktorá skutočnosť sa zapisuje do obchodného registra, spolu s uvedením mena likvidátora. Likvidátor je povinný vysporiadať imanie spoločnosti, najmä uspokojiť veriteľov spoločnosti. Ak spoločnosti ostane ešte majetok, ide o tzv. likvidačný zostatok, ktorý sa v súlade so stanovami akciovnej spoločnosti rozdelí medzi akcionárov. Akciová spoločnosť **zaniká** výmazom z obchodného registra.